

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Sžsk/123/2020
Identifikačné číslo spisu: 3020200060
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2024
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:3020200060.3

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobcu: AGS spol. s r.o., so sídlom v Prievidzi, Priemyselná č. 14, IČO: 31 618 375, právne zast.: JUDr. Milanom Ragasom, advokátom a konateľom WITT&KLEIM ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA S.R.O., so sídlom v Banskej Bystrici, Dolná č. 6, IČO: 47 257 164, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej zo dňa 13. februára 2020, Číslo: 0005251002020, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 12. augusta 2020, č. k. 28Sa/5/2020-77, t a k t o

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 12. augusta 2020, č. k. 28Sa/5/2020-77, sa m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej zo dňa 13. februára 2020, číslo 0005251002020, sa z r u š u j e a vec sa j e v r a c i a na ďalšie konanie.

Žalobca m á voči žalovanej n á r o k na úplnú náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo dňa 12. augusta 2020, č. k. 28Sa/5/2020-77, postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol ako nedôvodnú správnu žalobu podanú žalobcom, ktorou sa domáhal zrušenia napadnutého rozhodnutia žalovanej. Napadnutým rozhodnutím žalovanej bolo potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Prievidza (ďalej len „pobočka žalovanej“) - Upovedomenie o začatí vymáhania pohľadávok zo dňa 07. 01. 2020, Číslo: 0005251002020 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“).

2. Krajský súd preskúmal napadnuté rozhodnutie v intenciách § 113 ods. 3 a § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. a § 240 ods. 1 a § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., pričom dospel k záveru, že správna žaloba nie je dôvodná.

3. Poukázal, že reštrukturalizačné konanie žalobcu začalo dňa 02. 12. 2019 zverejnením uznesenia Okresného súdu Trenčín zo dňa 26. 11. 2019 o začatí reštrukturalizačného konania v Obchodnom vestníku č. 232/2019. Ďalej uviedol, že požiadavka žalovanej voči žalobcovi vznikla až dňa 24. 12. 2019, t. j. právoplatnosťou rozhodnutia o predpísaní penále, v tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. 01. 2020, 9Sžsk/109/2019. Pohľadávka na penále nie je príslušenstvom istiny (nezaplateného poistného a príspevkov). Keďže podľa názoru krajského súdu pohľadávka na penále voči žalobcovi na základe rozhodnutia pobočky žalovanej vznikla počas reštrukturalizačného konania, neaplikoval sa na ňu právny režim § 120 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., ale sa na ňu aplikuje právny režim § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z., t. j. ide o tzv. prednostnú pohľadávku, pričom skonštatoval, že napadnuté rozhodnutie ani jemu predchádzajúce rozhodnutie pobočky žalovanej nie je možné považovať za nemajúce právny základ.

4. Záverom dodal, že keďže ku dňu vzniku vymáhanej pohľadávky na penále neexistovala zákonná prekážka, aby žalovaná predpísala žalobcovi penále za príslušné obdobie, krajský súd vyhodnotil správnu žalobu ako nedôvodnú a podľa § 190 SSP ju zamietol.

5. O trovách rozhodol tak, že úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal, pretože mu žiadne trovy v súdnom konaní nevznikli.

II.

6. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť prostredníctvom svojho právneho zástupcu.

7. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a tiež, že sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP).

8. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením poukázal na závery krajského súdu vyjadrené v bode 20. Uviedol, že exekučný titul a naň nadväzujúce rozhodnutia ako také sa týkajú penále v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003“), ktoré majú sankčnú povahu v prípade omeškania s úhradou poistného a povinných príspevkov, podľa názoru žalobcu ide teda o určitú formu sankcie z omeškania upravenú špecificky zákonom č. 461/2003 Z. z. pre účely sociálneho poistenia, pričom jediným rozdielom oproti iným sankciám za omeškanie je v názve, ktoré špecificky pre zákon č. 461/2003 Z. z. zákonodarca zvolil ako penále. Podotkol, že na vzniknuté právne otázky je potrebné aplikovať príslušné ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z., pričom žalobca mal za to, že vznik pohľadávok významných vo veci, ako aj ich vzájomné vzťahy a zánik, resp. nevymáhateľnosť a právna povaha pohľadávok boli posudzované podľa zákona č. 461/2003 Z. z. a dotknutých predpisov a mali byť primárne posudzované podľa zákona č. 7/2005 Z. z. Zákon č. 7/2005 Z. z. je vo vzťahu k zákonu č. 461/2003 Z. z. špeciálnym predpisom a v zmysle zásady lex specialis derogat legi generali, podľa ktorého sa aplikuje primárne špeciálny predpis /pred generálnym predpisom, je potrebné aplikovať príslušné ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. prednostne pred ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z., resp. aplikáciu ustanovení zákona č. 7/2005 Z. z. preferovať v prípade, ak upravujú v zásade totožnú oblasť právnych vzťahov ako ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z.

9. Žalobca tiež poukázal na účel reštrukturalizácie a zmyslu zákona č. 7/2005 Z. z., pričom poukázal na tzv. legitímne očakávanie, v rámci čoho poukázal na rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu SR, sp. zn. PL. ÚS 10/04. Nezákonne predpísané penále z primárnej pohľadávky, ktorou je poistné za dotknuté obdobie, od ktorej sa predpísané penále odvíja, a to po začatí reštrukturalizačného konania, nemá a nemôže mať oporu v platnom práve, pretože celkom zjavne odporuje účelu zákona č. 7/2005 Z. z. a samotnej reštrukturalizácie, a významným spôsobom narúša legitímne očakávanie žalobcu. Keďže účel reštrukturalizácie je ozdravenie podniku dlžníka a pomerné uspokojenie veriteľov pri zachovaní podniku a podnikania dlžníka, a teda určité usporiadanie právnych vzťahov skutkovo spadajúcich pred určitý okamih, sú obdobné rozhodnutia ako exekučný titul, upovedomenie, druhostupňové rozhodnutie a rozsudok celkom zjavne v rozpore s legitímnym očakávaním, ku ktorému sa hlási i Ústavný súd, keďže v konečnom dôsledku v rozpore s právnymi predpismi

stanovujú (potvrdzujú) povinnosť žalobcu uhrádzať pohľadávky neprihlásené do reštrukturalizácie, i keď po skutkovej stránke spadajú do obdobia pred reštrukturalizáciou (začatím reštrukturalizačného konania), a teda podliehajú režimu zákona č. 7/2005 Z. z. Naďalej zastával právny názor, že je potrebné aplikovať ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. v kontexte § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z., z čoho jednoznačne vyplýva záver, že i keď pobočka žalovanej je povinná ukladať povinnosti výlučne rozhodnutím, je tak oprávnená vykonať iba do začatia reštrukturalizačného konania s ohľadom na skutočnosť, že primárna pohľadávka má nesporne charakter pohľadávky spadajúcej do obdobia pred reštrukturalizačným konaním žalobcu (§ 120 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z.) má takýto charakter aj všetko na ňu viažuce sa príslušenstvo. Exekučný titul o predpísaní penále tak podľa názoru žalobcu nemal byť nikdy vydaný, resp. mal byť vydaný v období pred začatím reštrukturalizačného konania žalobcu, a ak už bol vydaný v rozpore s uvedeným, nemala by byť pohľadávka z takéhoto rozhodnutia vymáhateľná.

10. Podotkol, že primárna pohľadávka, z ktorej sa penále podľa exekučného titulu predpísali, vznikla okamihom, kedy ju bolo možné prvýkrát plniť, čo rovnako platí pre penále samotné, ktoré bolo možné plniť najneskôr prvý deň omeškania, t.j. deň nasledujúci po splatnosti primárnej pohľadávky. Keďže moment vzniku pohľadávky nastal pred začatím reštrukturalizácie žalobcu, pohľadávka sa spravuje režimom, kedy je potrebné ju v prihlasovacej lehote podľa zákona č. 7/2005 Z. z. prihlásiť do reštrukturalizácie vrátane príslušenstva k nej, ak nie ako riadnu pohľadávku, tak ako podmienenú pohľadávku. Pobočke žalovanej v zmysle § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. zanikla povinnosť (možnosť) penále predpísať dňom 03. 12. 2019, kedy nadobudlo účinky začatie reštrukturalizačného konania voči žalobcovi. Exekučný titul, upovedomenie a naň nadväzujúce druhostupňové rozhodnutie žalovanej sú tak vydané v rozpore so zákonom, konkrétne s § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. a príslušnými ustanoveniami zákona č. 7/2005 Z. z., čo spôsobuje, že napadnutý rozsudok, ktorý uvedené rozhodnutia nezrušil, je rovnako vydaný v rozpore so zákonom.

11. Vo vzťahu k problematike charakteru penále ako pohľadávky na účely zákona č. 7/2005 Z. z. žalobca uviedol, že záver, že penále sa na účely reštrukturalizácie nepovažuje za príslušenstvo (ne)prihlásenej pohľadávky, považoval za zjavne rozporný s ustanoveniami zákona č. 7/2005 Z. z. Penále predpísané rozhodnutím sa síce na prvý pohľad môžu javiť ako istina a pre účely konania pred Sociálnou poisťovňou, a pre konkrétne konania pred Sociálnou poisťovňou a následnou exekúciou sa za istinu považovať môžu, resp. by takýto náhľad na charakter predpísaného penále a priori nemusel spôsobovať aplikačné problémy. Pri úplnej aplikácii ustanovení zákona č. 7/2005 Z. z. je potrebné dospieť k záveru, že s ohľadom na právny vznik pohľadávky vyplývajúcej z exekučného titulu je predpísané penále príslušenstvom primárnej pohľadávky, keďže je s primárnou pohľadávkou v akcesorickom vzťahu.

12. Konečnou aplikáciou uvedených právnych predpisov na nesporný skutkový stav možno dospieť k záveru, že poisťné za dotknuté obdobie (január 2019 až október 2019) bol žalobca oprávnený plniť bez ďalšieho najneskôr prvého dňa mesiaca nasledujúceho po jednotlivých mesiacoch dotknutého obdobia, t.j. dátumy 01. 02. 2019, 01. 03. 2019, 01. 04. 2019, 01. 05. 2019, 01. 06. 2019, 01. 07. 2019, 01. 08. 2019, 01. 09. 2019, 01. 10. 2019 a 01. 11. 2019, čo je podľa § 120 ods. 2 posledná veta zákona č. 7/2005 Z. z. najneskorším okamihom vzniku pohľadávky a akékoľvek príslušenstvo k takej (primárnej) pohľadávkou prislúchajúcej je potrebné si prihlásiť do reštrukturalizácie, avšak iba do dňa začatia reštrukturalizačného konania. Na všetko príslušenstvo primárnej pohľadávky po začatí reštrukturalizačného konania je potrebné aplikovať § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., a takéto penále ako príslušenstvo nepredpisovať. V tomto smere opätovne žalobca poukázal na dôvodovú správu k zákonu č. 7/2005 Z. z., podľa ktorej splatnosť nemá absolútne žiaden vplyv na vznik pohľadávky podľa § 120 ods. 2 posledná veta. Z uvedeného sa žalobcovi javilo, že záver krajského súdu o tom, že pohľadávka je prednostnou pohľadávkou, je chybný a nemá oporu v právnych predpisoch a ich interpretácii vykonanej zákonodarným orgánom.

13. V súvislosti s odklonom od rozhodovania kasačného súdu poukázal na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu SR, konkrétne sp. zn. 1Sžf/2/2016, ale aj sp. zn. 3Cdo/6/2017 a 6Cdo/129/2017. Dodal, že je potreba aplikácie špeciálneho predpisu (zákona č. 7/2005 Z. z.) na prejednávajúcu vec, v kontexte ktorého má úrok z omeškania v prípade daňových orgánov a penále v prípade Sociálnej poisťovne absolútny zhodný právny dôvod vzniku a je teda príslušenstvom primárnej pohľadávky.

14. Žalobca ďalej namietal, že exekučný titul a naň nadväzujúce rozhodnutia sú nezákonné z dôvodu, že nezohľadňujú účinky začatia reštrukturalizačného konania a budúceho potvrdenia

reštrukturalizačného plánu na prihlásené ako aj na neprihlásené pohľadávky veriteľov žalobcu, ktoré sú deklarované v rozhodnutiach kasačného súdu a Krajského súdu v Trnave. Zároveň poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 9Sžsk/47/2017 a 9Sžsk/48/2017.

15. Záverom uviedol, že vývoj právnych názorov a postojov je prirodzený a nemožno tento zastaviť prílišným konzervatívnym nahliadanim na doslovné znenie niektorých vybraných ustanovení konkrétneho predpisu bez komplexného poňatia všetkých súvislostí, účelu a zmyslu všetkých dotknutých predpisov, a skutočnosťou, že zákonodarca nereflektuje každú jednotlivú spoločenskú zmenu a zmenu postojov spoločnosti a ustálených názorov súdov. Navrhol, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky primárne napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zruší rozhodnutie žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím a vec vráti prvostupňovému správneému orgánu na ďalšie konanie, alebo sekundárne rozsudok krajského súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

III.

16. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobcu vyjadrila podaním z 13. novembra 2020.

17. V plnom rozsahu sa stotožnila s rozsudkom krajského súdu a závermi z neho plynúcimi s tým, že Sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia hospodáriaca s verejnými financiami je v zmysle § 148 zákona č. 461/2003 Z. z. povinná vymáhať pohľadávky, pokiaľ si fyzické osoby a právnické osoby neplnia týmto zákonom stanovené povinnosti, kedy je povinná siahnuť k nútenému výkonu rozhodnutia. Účelom nie je poškodzovanie práv fyzických a právnických osôb, ale ide o dôsledné dodržiavanie zákonnosti pri postupe a rozhodovaní. Preto procesy, ktoré by ukončili tento postup, by nemali mať za následok ekonomickú ujmu Sociálnej poisťovne ako veriteľa, ktorý sa riadne a hospodárne stará o skoré a účelné vymáhanie pohľadávok. Navyše v dôsledku neplnenia zákonných povinností fyzických a právnických osôb sa Sociálnej poisťovni znižujú príjmy, čo má negatívny vplyv na úhradu dávok sociálneho poistenia.

18. V súvislosti so vznikom pohľadávky na penále poukázala na § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti, zaplatená exekútorovi alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak, ale nie napríklad do začatia reštrukturalizačného konania. Penále je základným zákonom stanoveným právnym následkom nesplnenia zákonnej odvodovej povinnosti, t. j. jej nesplnenia včas, v správnej výške alebo nesplnenia vôbec. Pred predpísaním penále neexistuje žiadna povinnosť, ktorú by mohol účastník konania plniť a Sociálna poisťovňa pred právoplatnosťou a vykonateľnosťou rozhodnutia, ktorým bolo penále predpísané, nemá žiadnu pohľadávku, ktorú by si mohla voči účastníkovi konania uplatňovať. Právo vymáhať predpísané penále vzniká na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia. Pre podporu týchto tvrdení poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 393/2015 a rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 9Sžso/36/2012, sp. zn. 4Sžso/5/2011, sp. zn. 9Sžso/10/2013, sp. zn. 9Sžso/84/2014 a sp. zn. 7Sžsk/5/2019. Zotrvála na názore, že Sociálna poisťovňa je oprávnená predpísať penále aj po začatí reštrukturalizačného konania, a teda ide o prednostnú pohľadávku. K poukazu žalobcu na znenie § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. v znení účinnom od 01. marca 2017 uviedla, že splatnosť pohľadávky nie je podmienkou okamihu vzniku pohľadávky iba zo súkromnoprávneho vzťahu, nie z verejnoprávneho vzťahu. Pohľadávka je v oblasti súkromného práva právo osoby - veriteľa požadovať od inej osoby - dlžníka konanie, či nekonanie, tzv. plnenie, v rámci záväzkového právneho vzťahu, ktoré je v určitej dohodnutej lehote splatné. Ide o reálne plnenie s konkrétnou majetkovou hodnotou, kde podľa tretej vety § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. nie je podmienkou vzniku pohľadávky splatnosť a je jednoznačná. Podľa štvrtej vety § 120 ods. 2 menovaného zákona vznikom pohľadávky z verejnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih, keď dlžník bol prvýkrát oprávnený plniť takúto pohľadávku. O takomto práve možno hovoriť za splnenia určitých podmienok, ktorými sú

- jasný adresát práva, respektíve oprávnenia, teda ten, kto ho môže uplatniť s tým, že účastníka konania do okamihu nadobudnutia právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia o predpísaní príslušného penále nemožno považovať za dlžníka,

- jasný obsah tohto práva (pohľadávka, ktorá vzniká v predmetnom prípade právoplatnosťou a vykonateľnosťou rozhodnutia, ktorým bolo penále predpísané),
- vynútiteľnosť práva (vymáhanie pohľadávky na základe exekučného titulu, ktorým je podľa § 225b zákona č. 461/2003 Z. z. vykonateľné rozhodnutie).

V tejto časti uzavrela, že právo, ktorému korešponduje povinnosť zaplatiť penále dlžníkom ako pohľadávku nevzniká automaticky v podobe vzniku omeškania so zaplatením poistného a príspevkov, pretože do dňa predpísania penále nejde o pohľadávku, ktorú by bol účastník konania oprávnený plniť a účastník konania (žalobca) nie je v tomto okamihu dlžníkom. Ak by účelom zákonodarcu bolo ustáliť okamih vzniku pohľadávky bez ohľadu na splatnosť, aj pri pohľadávke z verejnoprávneho vzťahu, určite by túto skutočnosť vyjadril aj pre verejnoprávny vzťah, teda pre oba vzťahy, či súkromnoprávny, alebo verejnoprávny, bez rozlíšenia.

19. K hodnoteniu penále ako príslušenstva istiny, teda primárnej pohľadávky uviedla, že penále vzniklo ako pohľadávka počas reštrukturalizačného konania (rozhodnutie o predpísaní penále z 02. decembra 2019, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňom 24. decembra 2019), a teda sa jedná o prednostnú pohľadávku, na ktorú účinky začatia reštrukturalizačného konania podľa § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. nepôsobia a ani sa nezahŕňa do reštrukturalizačného plánu. Podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením. Penále teda nie je príslušenstvom pohľadávky, ani sankciou za nesplnenie povinnosti, ale samostatnou pohľadávkou, ktorú predstavuje nesplnenie zákonnej povinnosti plynúcej zo zákona č. 461/2003 Z. z., dôsledkom čoho je osobitné rozhodnutie o predpísaní penále. Za peňažnú sankciu možno v pôsobnosti Sociálnej poisťovne považovať iba uloženie pokuty za porušenie povinností ustanovených v § 239 zákona č. 461/2003 Z. z., pri ukladaní ktorej má Sociálna poisťovňa možnosť, nie povinnosť túto pokutu uložiť. Penále vzniká samostatne a stáva sa pohľadávkou až jeho predpísaním, ktorú je možné vymáhať až na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia. Na podporu svojich tvrdení poukázala na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 7Sžo/36/2012, v ktorom súd vyslovil názor, že penále vyúčtované podľa zákona č. 461/2003 Z. z. nie je možné považovať za príslušenstvo pohľadávky ako zákonom stanovený úrok z omeškania a nie je ani záväzkom akcesorickým, nárok na penále nevzniká priamo zo zákona, ale porušením stanovených povinností vzniká Sociálnej poisťovni povinnosť predpísať penále. Až predpísaním penále vzniká Sociálnej poisťovni pohľadávka, ktorú môže účastník konania dobrovoľne plniť alebo v prípade, ak nie je dobrovoľne uhradená, je túto možné vymáhať na základe právoplatného a vykonateľného rozhodnutia.

20. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

21. Vyjadrenie žalovanej bolo doručené žalobcovi dňa 18. novembra 2020 na vedomie.

IV.

22. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie predchádzajúce jeho vydaniu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

23. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

24. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

25. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne sudy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

26. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne sudy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

27. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

28. Predmetom konania o kasačnej sťažnosti v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd postupom podľa § 190 SSP ako nedôvodnú zamietol správnu žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej z 13. februára 2020, číslo 0005251002020, ktorým táto podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. zamietla odvolanie a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Prievidza zo 07. januára 2020, číslo 0005251002020. Predmetným rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod devätnásty a § 225j ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. na základe právoplatného a vykonateľného exekučného titulu upovedomil žalobcu ako povinného o začatí vymáhania pohľadávok prikázaním pohľadávky z účtu vedeného v banke alebo pobočke zahraničnej banky. Právoplatný a vykonateľný exekučný titul predstavovalo rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Prievidza z 02. decembra 2019, číslo: 1010860819, ktorým táto postupom podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod deviaty a § 240 zákona č. 460/2003 Z. z. predpísala žalobcovi za obdobie penále v sume 8.331,58 eur, vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného na úrazové poistenie, poistného na garančné poistenie, poistného na poistenie v nezamestnanosti, poistného do rezervného fondu solidarity, vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a povinných príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici.

29. Podľa § 141 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., fyzická osoba a právnická osoba, ktoré sú povinné platiť poistné, sú povinné poistné odvádzať, ak tento zákon neustanovuje inak.

30. Podľa § 142 ods. 1 veta prvá zákona č. 461/2003 Z. z., poistné sa platí na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici za kalendárny mesiac pozadu, ak tento zákon neustanovuje inak.

31. Podľa § 143 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., poistné, ktoré platí a odvádza zamestnávateľ, je splatné v deň určený na výplatu príjmov, ktoré sú vymeriavacím základom zamestnanca. Ak je výplata týchto príjmov pre jednotlivé organizačné útvary zamestnávateľa rozložená na rôzne dni, poistné je splatné v deň poslednej výplaty príjmov zúčtovaných za príslušný kalendárny mesiac. Ak nie je taký deň určený, poistné je splatné v posledný deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, za ktorý sa platí poistné. Ak deň splatnosti poistného pripadne na sobotu a na deň pracovného pokoja, poistné je splatné v najbližší nasledujúci pracovný deň.

32. Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, 1) ktoré neodviedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie 1) za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie 1) do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti, zaplatená exekútorovi alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

33. Podľa § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak ide o nevymáhateľnú pohľadávku podľa osobitného predpisu.102ab) [odkaz na zákon č. 7/2005 Z. z.]

34. Podľa § 241 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., na pokuty a na penále platia ustanovenia § 142 ods. 6 a 7, § 143 ods. 3 a § 145 až 147 o poistnom primerane.

35. Podľa § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., právo predpísať poistné sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak.

36. Podľa § 147 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., právo vymáhať poistné sa premlčí za šesť rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa poistné predpísalo.

37. Podľa § 113 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., ak súd zistí, že návrh na povolenie reštrukturalizácie spĺňa zákonom predpísané náležitosti, najneskôr do 15 dní od doručenia návrhu rozhodne o začatí reštrukturalizačného konania. Inak návrh na povolenie reštrukturalizácie v rovnakej lehote uznesením odmietne; uznesenie súd doručí navrhovateľovi.

38. Podľa § 113 ods. 3 veta prvá zákona č. 7/2005 Z. z., o začatí reštrukturalizačného konania súd vydá uznesenie, ktoré bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku; zverejnením uznesenia v Obchodnom vestníku sa začína reštrukturalizačné konanie.

39. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., ak tento zákon neustanovuje inak, právo uplatňovať svoje nároky počas reštrukturalizácie majú len veritelia, ktorí spôsobom ustanoveným týmto zákonom

prihlásili svoje pohľadávky. Ak sa tieto nároky v reštrukturalizácii riadne a včas neuplatnia prihláškou, právo vymáhať tieto nároky voči dlžníkovi v prípade potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom zaniká.

40. Podľa § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z., pohľadávky, ktoré vznikli voči dlžníkovi počas reštrukturalizačného konania, pracovnoprávne nároky, na ktoré nárok vznikol za obdobie kalendárneho mesiaca, v ktorom došlo k začatiu reštrukturalizačného konania, odmena správcu a nepeňažné pohľadávky sa v reštrukturalizácii neuplatňujú prihláškou (ďalej len „prednostné pohľadávky“). Na prednostné pohľadávky nepôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania ani sa nezahŕňajú do reštrukturalizačného plánu, ibaže s tým ich veriteľia súhlasia. Vznikom pohľadávky zo súkromnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih vzniku práva na plnenie podľa § 488 Občianskeho zákonníka bez ohľadu na to, či už nastal čas plnenia. Vznikom pohľadávky z verejnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih, keď dlžník bol prvýkrát oprávnený plniť takúto pohľadávku.

41. Najvyšší správny súd v súvislosti s prejednávanej prípadom poznamenáva, že predmetom rozhodovania obdobnej právnej otázky bolo rozhodovanie Veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu SR v konaní vedenom pod sp. zn. 19SVs/1/2023, v rámci ktorého bola riešená otázka vymedzenia vzťahu medzi zákonom č. 461/2003 Z. z. a zákonom č. 7/2005 Z. z. v súvislosti s vymáhaním pohľadávky a vyhlásením reštrukturalizácie u totožného subjektu ako je žalobca. Vzhľadom na záväznosť právneho názoru vysloveného v rozhodnutí Veľkého senátu najvyššieho správneho súdu v zmysle § 466 ods. 3 SSP, senát 6S odkazuje na odôvodnenie rozsudku zo dňa 13. 11. 2013, sp. zn. 19SVs/1/2023, v ktorom bolo vyslovené:

„40. V súvislosti s vymedzením vzťahu medzi zákonom č. 461/2003 Z. z. a zákonom č. 7/2005 Z. z. je na prvom mieste potrebné uviesť, že zákon č. 461/2003 Z. z. vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia, konanie vo veciach sociálneho poistenia a konanie vo veciach vymáhania pohľadávok. Sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia zriadená na výkon sociálneho poistenia. Z uvedeného je zrejmé, že na právne vzťahy poistencov v súvislosti s výkonom poistenia je potrebné aplikovať zákon č. 461/2003 Z. z., ktorý v tomto smere vychádza z „ideálnej“ situácie spočívajúcej v tom, že poistenec nie je v konkurze, alebo v reštrukturalizácii. Za takéhoto stavu potom prichádza do úvahy zo strany Sociálnej poisťovne ako vykonávateľa sociálneho poistenia plná a striktná aplikácia zákona č. 461/2003 Z. z. vrátane vydania rozhodnutia o predpísaní penále. Sociálna poisťovňa teda v prípade omeškania s riadnym a včasným platením poistného a povinných príspevkov zo strany príslušného subjektu pristupuje k predpisu penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie tak ako to predpokladá § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. (§ 178 ods. 1 písm. a/ bod deviaty zákona č. 461/2003 Z. z.). Tejto konštrukcii následne zodpovedá § 147 ods. 1 a 3 (v spojení s § 241 ods. 1) zákona č. 461/2003 Z. z., podľa ktorého právo predpísať poistné (penále) sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti, ak tento zákon neustanovuje inak a právo vymáhať poistné (penále) sa premlčí za šesť rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa poistné (penále) predpísalo.

41. Právna situácia sa však zásadne zmení, ak na poistenca dopadnú účinky zákona č. 7/2005 Z. z., ktorého predmet spočíva v úprave riešenia úpadku dlžníka speňažením majetku dlžníka a kolektívnym uspokojením jeho veriteľov alebo postupným uspokojením veriteľov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne. Zákonodarca v osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 7/2005 Z. z. vymedzil účel menovaného zákona ako usporiadanie majetkových pomerov dlžníka v prípade jeho úpadku, a to formou reštrukturalizácie jeho podniku alebo generálnou exekúciou jeho majetku. Spoločným znakom týchto foriem usporiadania majetkových pomerov dlžníka je uspokojenie veriteľov dlžníka v čo najvyššej miere a podľa možnosti v čo najkratšom čase. Rozdeľujúcim znakom týchto foriem usporiadania majetkových pomerov dlžníka je hľadisko zachovania podniku dlžníka s tým, že v prípade reštrukturalizácie je zachovanie podniku dlžníka základným predpokladom úspechu reštrukturalizácie. Naproti tomu v konkurze spravidla pôjde o rýchle ukončenie prevádzkovania podniku dlžníka a následný rozpredaj majetku dlžníka za účelom kolektívneho uspokojenia veriteľov dlžníka. Kritériom voľby medzi konkurzom a reštrukturalizáciou je ekonomické porovnanie očakávaných príjmov zo speňaženia aktív dlžníka a hodnoty revitalizovaného podniku dlžníka alebo

jeho životaschopnej časti za predpokladu pokračovania jeho prevádzkovej činnosti (pozri napríklad uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 07. decembra 2011, sp. zn. I. ÚS 200/2011).

42. Vo vzťahu k samotnej reštrukturalizácii možno uviesť, že sa jedná o osobitný druh civilného konania, v ktorom si veritelia vymáhajú svoje pohľadávky, slúži na ekonomické ozdravenie podnikateľských subjektov, ktorým umožňuje zbaviť sa časti dlhov. Hlavným účelom je teda usporiadanie majetkových pomerov dlžníka v úpadku vo forme postupného (aspoň čiastočného) uspokojenia veriteľov v súlade s reštrukturalizačným plánom, s primárnym cieľom zachovania dlžníka a jeho podnikateľskej činnosti (pozri napríklad uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. októbra 2012, sp. zn. III. ÚS 538/2012). Rovnako v tomto smere možno poukázať na rozsudok veľkého senátu najvyššieho súdu z 27. januára 2021, sp. zn. 1Vs/3/2020, podľa ktorého cit.: „ (...) Za týmto účelom sa v prísne formalizovanom a transparentnom procese upravenom predmetným zákonom (zákon č. 7/2005 Z. z.; pozn.) zisťuje majetok dlžníka, jeho záväzky a tiež spôsobilosť opätovného začlenenia dlžníka do trhového prostredia a pokračovania jeho podnikania, pri čo najvyššej miere splatenia minulých záväzkov (a priebežného uspokojovania nových). Rozsah a výška záväzkov dlžníka voči veriteľom sa stabilizuje vo forme prihlásenia pohľadávok zo strany veriteľov v stanovenej lehote s tým, že včas neprihlásené pohľadávky, ktoré sa skutkovo viažu k obdobiu do zverejnenia uznesenia o začatí reštrukturalizačného konania v Obchodnom vestníku sa stanú voči dlžníkovi nevymáhateľnými. To znamená, že na pohľadávky existujúce v čase vyhlásenia reštrukturalizácie, ktoré neboli v určenej lehote prihlásené v reštrukturalizačnom konaní, sa v procese reštrukturalizácie a ani v ďalšej budúcnosti podnikateľského subjektu neprihliada. Je teda vylúčené, aby po ukončení reštrukturalizácie dlžníka zaťažovali záväzky majúce pôvod v období pred vyhlásenia reštrukturalizácie, pretože tie boli bez výnimky transformované do reštrukturalizačného plánu a nahradili dovtedy existujúce záväzky.“

43. Za takého stavu sa potom aj vyššie zmieňovaná aplikácia § 147 (aj v spojení s § 241 ods. 1) zákona č. 461/2003 Z. z. javí čo do možného súbehu so zákonom č. 7/2005 Z. z. ako menej relevantná, nakoľko v priebehu reštrukturalizácie a schválení reštrukturalizačného plánu dochádza v zmysle schváleného reštrukturalizačného plánu k úprave vzniku, zmene alebo zániku práv a záväzkov osôb v ňom uvedených, ako aj k úprave rozsahu a spôsobu uspokojenia tých účastníkov plánu, ktorí sú veriteľmi prihlásených pohľadávok, prípadne akcionármi dlžníka, napríklad dôjde ku zmene pohľadávok veriteľov, najmä k predĺženiu lehoty ich splatnosti alebo k ich čiastočnému odpusteniu, alebo k ich uznaniu za nevymáhateľné (§ 135 ods. 2 písm. a/ zákona č. 7/2005 Z. z.). Vzhľadom na takto vymedzené skutočnosti možno uzavrieť, že na účely výkonu sociálneho poistenia je síce kľúčovým a všeobecným právnym predpisom zákon č. 461/2003 Z. z., avšak v prípade, ak do oblasti sociálneho poistenia vstúpi tzv. iná právna skutočnosť, v tomto konkrétnom prípade začatie reštrukturalizačného konania a naň nadväzujúce jeho ďalšie fázy, musí sa uprednostniť zákon č. 7/2005 Z. z. majúci v takom prípade postavenie špeciálneho právneho predpisu v zmysle zásady „lex specialis derogat legi generali.“

44. Najvyšší správny súd ďalej uvádza, že pre účely tohto konania je žiadúce vymedzenie dvoch základných typov pohľadávok, ktorými najčastejšie „disponujú“ jednotliví veritelia. Pokiaľ má veriteľ záujem na (aspoň čiastočnom) uspokojení svojej pohľadávky v rámci reštrukturalizácie, je povinný uplatniť ju v reštrukturalizačnom konaní riadne a včas podanou prihláškou. V tomto smere je kľúčové ustanovenie § 120 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z., podľa ktorého cit.: „Ak tento zákon neustanovuje inak, právo uplatňovať svoje nároky počas reštrukturalizácie majú len veritelia, ktorí spôsobom ustanoveným týmto zákonom prihlásili svoje pohľadávky. Ak sa tieto nároky v reštrukturalizácii riadne a včas neuplatnia prihláškou, právo vymáhať tieto nároky voči dlžníkovi v prípade potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom zaniká.“ Tento typ pohľadávok predstavuje podstatnú skupinu pohľadávok; jedná sa o pohľadávky, ktoré primárne vznikli do zverejnenia uznesenia súdu o začatí reštrukturalizačného konania v Obchodnom vestníku s tým právnym následkom, že ak si veriteľ pohľadávku riadne a včas prihláškou neuplatní, právo vymáhať tieto nároky voči dlžníkovi v prípade potvrdenia reštrukturalizačného plánu súdom zaniká. Odhliadnuc od týchto pohľadávok, ktoré sa teda za účelom ich aspoň čiastočného uspokojenia obligatórne prihlasujú, zákon č. 7/2005 Z. z. pozná aj ďalšie typy pohľadávok s tým, že pre účely tohto konania je plne postačujúce zmieniť pohľadávky prednostné. Tomuto typu pohľadávok zodpovedá ustanovenie § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z., podľa ktorého cit.: „Pohľadávky, ktoré vznikli voči dlžníkovi počas reštrukturalizačného konania, pracovnoprávne nároky, na ktoré nárok vznikol za obdobie kalendárneho mesiaca, v ktorom došlo k

začatiu reštrukturalizačného konania, odmena správcu a nepeňažné pohľadávky sa v reštrukturalizácii neuplatňujú prihláškou (ďalej len „prednostné pohľadávky“). Na prednostné pohľadávky nepôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania ani sa nezahŕňajú do reštrukturalizačného plánu, ibaže s tým ich veritelia súhlasia. Vznikom pohľadávky zo súkromnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih vzniku práva na plnenie podľa § 488 Občianskeho zákonníka bez ohľadu na to, či už nastal čas plnenia. Vznikom pohľadávky z verejnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih, keď dlžník bol prvýkrát oprávnený plniť takúto pohľadávku.“ Jedná sa o pohľadávky, ktoré sa nemusia uplatňovať prihláškou, na tieto pohľadávky nepôsobia právne účinky začatia ani povolenia reštrukturalizácie, je ich možné uplatňovať priamo u dlžníka, vymáhať na súde v základnom civilnom konaní, rozhodnúť o nich iným oprávneným orgánom (v správnom konaní) alebo ich vymáhať v exekučnom konaní. Zároveň je potrebné dodať, že pohľadávky, ktoré vznikli voči dlžníkovi počas reštrukturalizačného konania, sú všetky pohľadávky, ktoré vzniknú veriteľom od zverejnenia uznesenia o začatí reštrukturalizačného konania v Obchodnom vestníku (Ďurica, M. Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár. 4. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 956-960).

45. V predmetnej veci Okresný súd Trenčín uznesením z 26. novembra 2019, sp. zn. 38R/4/2019 začal voči žalobcovi reštrukturalizačné konanie (uznesenie zverejnené v Obchodnom vestníku dňa 02. decembra 2019) a uznesením z 27. decembra 2019, sp. zn. 38R/4/2019 v prvej výrokovej vete uznesenia povolil reštrukturalizáciu žalobcu (uznesenie zverejnené v Obchodnom vestníku dňa 07. januára 2020). Z uvedenej a medzi účastníkmi nespornej skutočnosti vyplýva, že všetkým pohľadávkam, ktoré vznikli do začatia reštrukturalizačného konania, t. j. v danom prípade do 02. decembra 2019, prislúchala zo strany veriteľov prihlasovacia povinnosť. Jednalo sa o tzv. staré pohľadávky. Pohľadávky, ktoré vznikli od zverejnenia uznesenia o začatí reštrukturalizačného konania v Obchodnom vestníku, majú charakter pohľadávok prednostných (tzv. nové pohľadávky). Z toho je ďalej zrejmé, že kľúčovým pojmom týkajúcim sa samotnej existencie pohľadávky ako takej, je vznik pohľadávky s tým, že vznik pohľadávky nemožno stotožňovať s jej splatnosťou. V režime zákona č. 461/2003 Z. z. je zásadným pojmom splatnosť pohľadávky, na čo poukazoval aj najvyšší súd v rozsudku z 18. decembra 2013, sp. zn. 9Sžo/36/2012, ktorý s odkazom na § 147 (v spojení s § 241 ods. 1) a § 148 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. uviedol, že menovaný zákon cit.: „určuje povinnosť zamestnávateľa platiť poisťné a ustanovuje aj jeho splatnosť. Pre prípad nesplnenia si tejto povinnosti súčasne v ustanovení § 240 ods. 1 upravuje oprávnenie Sociálnej poisťovne predpísať penále, pričom toto oprávnenie sa premlčí v lehote podľa § 147. Z toho vyplýva, že penále môže, ale nemusí byť predpísané. Pohľadávka na penále preto vzniká až právoplatnosťou rozhodnutia o jej predpísaní.“ Na druhej strane zákon č. 7/2005 Z. z. v príslušnom ustanovení § 120 používa pojem vznik pohľadávky, pričom tieto pojmy je potrebné rozlišovať, nakoľko splatnosť pohľadávky nie je podmienka vzniku pohľadávky. V tomto smere možno tiež poukázať na dôvodovú správu k zákonu č. 377/2016 Z. z. účinnému od 01. marca 2017, novelizujúcemu zákon č. 7/2005 Z. z., ktorá v osobitnej časti k bodu 13 (§ 120 ods. 2) uvádzala, že cit.: „Podnety aplikačnej praxe signalizujú, že „starý dlh“ a „nový dlh“ dlžníka nie je úplne jasne rozlíšiteľný. Na rozdiel od konkurzu, kde vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka má za následok splatnosť všetkých záväzkov dlžníka, pri reštrukturalizácii jej povolením takýto následok nenastáva. To vedie aplikačnú prax k (síce nie častým, ale aj tak významným) nesprávnym záverom, že do reštrukturalizácie sa so svojimi pohľadávkami majú prihlasovať len takí veritelia, ktorí v čase povolenia reštrukturalizácie majú pohľadávky splatné a tie ktoré nie sú splatné sa do reštrukturalizácie majú prihlasovať ako pohľadávky, ktorých vznik je viazaný na podmienku (t. j. ako podmienené). Splaťnosť pohľadávky však nie je podmienka vzniku pohľadávky a teda správny postup pre rozlíšenie „starého“ a „nového dlhu“ (v reštrukturalizácii prezentovaného inštitútom prednostnej pohľadávky) sú výlučne skutkové okolnosti vzniku pohľadávky. Preto vznikom pohľadávky zo súkromnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih vzniku práva na plnenie (§ 488 Občianskeho zákonníka) bez ohľadu na to, či už nastal čas plnenia (t. j. splatnosť) a vznikom pohľadávky z verejnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih, keď dlžník bol prvýkrát oprávnený plniť takúto pohľadávku.“

46. Z uvedeného a najmä z poslednej vety dôvodovej správy (za spojkou „a“), čo v podstate zodpovedá legislatívnemu textu obsiahnutému v § 120 ods. 2 veta posledná zákona č. 7/2005 Z. z. („Vznikom pohľadávky z verejnoprávneho vzťahu sa rozumie okamih, keď dlžník bol prvýkrát oprávnený plniť takúto pohľadávku.“) je potom zrejmé, že zákonodarca oddeľuje a teda rozlišuje dva pojmy, a to splaťnosť pohľadávky (poisťného) a vznik pohľadávky s tým, že na účely určenia výšky

penále je rozhodujúcim faktorom poznanie presného dátumu splatnosti poistného a povinných príspevkov, nakoľko nasledujúcim dňom sa dostáva fyzická, respektíve právnická osoba do omeškania s platením poistného a povinných príspevkov, ktorej skutočnosti následne zodpovedá zo strany Sociálnej poisťovne predpis penále tak ako to predpokladá vyššie citované ustanovenie § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. Z ustanovenia § 120 ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. následne vyplýva, že pre vznik verejnoprávnej pohľadávky v režime zákona č. 7/2005 Z. z. nie je rozhodný okamih, kedy žalovaná uloží fyzickej osobe alebo právnickej osobe (povinnej odvieť poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktorá neodviedla poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedla v nižšej sume) povinnosť zaplatiť penále formou jeho predpísania (právo splatnosť rozhodnutia o predpísaní penále), ale okamih, kedy táto fyzická, respektíve právnická osoba bola fakticky po prvýkrát oprávnená svoju povinnosť plniť, t. j. dňom nasledujúcim po dni splatnosti poistného a povinných príspevkov. Vznik pohľadávky na penále sa potom viaže na objektívne právne skutočnosti, ktorými sú konkrétna výška poistného a povinných príspevkov za príslušné obdobie, dátum splatnosti poistného a povinných príspevkov, nesplnenie povinnosti riadne a včas predpísané poistné a povinné príspevky zaplatiť, trvanie omeškania so zaplacením poistného a povinných príspevkov (plynutie času) a percentuálna sadzba stanovená za každý deň omeškania, pričom od dĺžky trvania omeškania závisí výška tejto pohľadávky. V predmetnej veci poistné a povinné príspevky za mesiac december 2018 boli splatné 26. marca 2019, dňom nasledujúcim (t. j. 27. marca 2019) sa dostal žalobca do omeškania, poistné a povinné príspevky boli zo strany žalobcu uhradené dňa 04. apríla 2019, teda žalobca sa dostal do omeškania so zaplacením poistného a povinných príspevkov celkovo v rozsahu deväť (9) dní, čomu zodpovedalo vypočítané penále vo výške 49,96 eur pri zákonom stanovenom penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne (§ 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.).

47. V súvislosti s právnou povahou penále najvyšší správny súd zastáva názor, že penále vo svojej podstate a účelu, ktorý plní, predstavuje určitý zákonom predpokladaný následok postihujúci povinný subjekt pre prípad, že si svoje povinnosti nesplní riadne a včas; v tomto konkrétnom prípade sa žalobca dostal do omeškania s riadnym a včasným platením poistného a povinných príspevkov, ktorej skutočnosti následne zodpovedá povinnosť Sociálnej poisťovne plynúca z vyššie citovaného ustanovenia § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. predpísať penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici [cit.: „ (...) Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05% z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov (...)“]. Odhliadnuc od toho, ako je tento inštitút pomenovaný, najvyšší správny súd má za to, že penále má povahu sankčného úroku postihujúceho dlžníka s plnením svojej povinnosti s tým, že jeho právna existencia a súčasne aj samotná výška je plne závislá od právnej existencie primárnej pohľadávky - poistného a povinných príspevkov, t. j. sleduje jej osud. Z tohto dôvodu najvyšší správny súd na rozdiel od názoru prijatého iným senátom v obdobnej veci (pozri bod 25 tohto rozsudku) má za to, že vzťah medzi poistným (a povinnými príspevkami) na jednej strane a penále na strane druhej je vzťahom z pohľadu penále determinovaný akcesoritou, keď samotná existencia (a následne aj samotná výška) penále v prvom rade závisí od existencie svojho „právneho základu“, majúci v tomto konkrétnom prípade podobu včas neuhradeného poistného, prípadne povinných príspevkov.

48. Nadväzne na vyššie uvádzané závery, najvyšší správny súd považuje za potrebné sa ďalej vyjadriť aj k otázke samotnej povahy penále. Ako už bolo vyššie uvedené, penále má povahu sankčného úroku, avšak táto sankčná povaha nedosahuje intenzitu chápanú v rovine „trestnej“, teda v rovine vecne spadajúcej pod režim správneho trestania; nejedná sa o sankciu za priestupok, za správny delikt, prípadne za iné podobné protiprávne konanie (§ 194 a nasl. SSP). Pri stanovení výšky penále, prípadne pri stanovení, či Sociálna poisťovňa vôbec pristúpi k predpisu penále Sociálna poisťovňa nedisponuje voľnou mierou uváženia a rovnako sa na jej postupy neuplatňujú zásady trestného práva hmotného (predovšetkým princíp subsidiarity sankčného postihu, princíp proporcionality kladúci dôraz jednak na primeranosť uloženej sankcie z hľadiska jej účelu a jednak na individualizáciu sankcie). Je síce pravdou, že ustanovenie § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2004 upravovalo možnosť Sociálnej poisťovne odpustiť na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby a

právnickej osoby povinnej odvádzať poistné v odôvodnených prípadoch povinnosť zaplatiť penále alebo znížiť penále, ak tieto osoby zaplatili dlžné sumy poistného najneskôr v deň podania tejto žiadosti a v období odo dňa doručenia žiadosti do dňa vydania rozhodnutia o žiadosti, odvádzali poistné včas a v správnej sume, avšak táto (diskrečná) právomoc bola Sociálnej poisťovni odňatá zákonom č. 721/2004 Z. z. účinným od 01. januára 2005. Počnúc týmto dátumom zostala vo vzťahu k Sociálnej poisťovni zachovaná voľná miera uváženia len vo vzťahu k možnosti povoliť splátky dlžných súm poistného pre jej platobnú neschopnosť alebo z iného dôvodu, pre ktorý by jej vznikla platobná neschopnosť, a to na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvieť poistné, čo možno v súlade s § 146 v spojení s § 241 zákona č. 461/2003 Z. z. analogicky aplikovať aj na oblasť penále. V neskoršom období už sám zákonodarca prostredníctvom inštitútu tzv. generálneho pardonu upravoval v niekoľkých časových štádiách odpustenie povinnosti zaplatiť penále s tým, že (s výnimkou § 293bj zákona č. 461/2003 Z. z.) už Sociálna poisťovňa nedisponuje diskrečnou právomocou čo do rozhodnutia o tom, či uloží povinnosť zaplatiť penále, alebo nie (pozri § 293ap, § 293bl, prípadne pomerne aktuálny generálny pardon upravený v § 293fz zákona č. 461/2003 Z. z.). To, že penále upravené v zákone č. 461/2003 Z. z. nemožno chápať ako súčasť správneho trestania možno nepriamo odvodiť aj od ďalšej skutočnosti vychádzajúcej zo samotnej definície správneho trestania ako činnosti orgánov verejnej správy v rámci vyvodzovania administratívno-právnej zodpovednosti vyjadrujúcej vzťah medzi páchatelom správneho deliktu (vo všeobecnom ponímaní) na jednej strane a štátom, respektíve štátom reprezentovaným subjektom (tu Sociálna poisťovňa) na strane druhej. Ide teda o dvojstranný právny vzťah existujúci medzi oprávneným subjektom a povinným subjektom, pričom podmienka vzniku takéhoto vzťahu vychádza v prvom rade z porušenia právnej povinnosti stanovenej príslušnou normou správneho práva, ktorá predpokladá za takéto porušenie administratívnu sankciu. Je síce pravdou, že v predmetnej veci sa jedná o dvojstranný právny vzťah jestvujúci medzi žalobcom ako právnickou osobou (povinný subjekt) a Sociálnou poisťovňou (oprávnený subjekt), je však potrebné si uvedomiť, že zákon č. 461/2003 Z. z. v ustanovení § 241a upravuje aj penále, ktoré je povinná platiť samotná Sociálna poisťovňa, to znamená „v trestnom“ ponímaní oprávnený subjekt - vykonávateľ verejnej správy, ktorá skutočnosť už sama o sebe naznačuje, že penále tak ako je upravené v zákone č. 461/2003 Z. z. nie je možné považovať za sankciu v rámci režimu správneho trestania. Navyše penále upravené v § 240 a v § 241a zákona č. 461/2003 Z. z. plnia obdobnú funkciu - postihujú dlžníka, ktorý je v omeškaní s riadnym a včasným platením poistného a povinných príspevkov (§ 240), prípadne príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (§ 241a). Podľa názoru najvyššieho správneho súdu má navyše penále na rozdiel od sankcie skôr kompenzačný charakter, prostredníctvom ktorého sa kompenzuje ekonomická ujma, ktorá vznikla na verejnom rozpočte tým, že nebolo poistné zo strany fyzickej osoby, alebo právnickej osoby zaplatené riadne a včas. V tomto smere možno podporne odkázať na rozsudok veľkého senátu najvyššieho správneho súdu z 27. septembra 2023, sp. zn. 1SVs/5/2022 (bod 31), podľa ktorého cit.: „Ustanovenie § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. viaže penále výlučne na neodvedenie poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v určenej lehote vôbec alebo v správnej výške. Podľa citovaného ustanovenia je sadzba penále určená na 0,05% denne, teda 18,25 až 18,3% ročne, a určuje sa výlučne z dlžnej sumy (teda zo sumy poistného, s ktorého odvedením je povinná osoba v omeškaní). Jeho výška je tak závislá výlučne od dlžnej sumy a trvania omeškania, ktoré sa podľa citovaného ustanovenia končí okamihom, kedy príslušná platba dôjde na účet žalovanej alebo sa zaplatí v hotovosti, prípadne exekútorovi. Ide teda dôsledne len o obdobie, počas ktorého žalovaná nemá v príslušnom fonde (§ 158 cit. zák.) k dispozícii finančné prostriedky z poistného, pretože ich stále má u seba (a podľa okolností užíva) povinná osoba. Podľa veľkého senátu tak penále podľa citovaného ustanovenia predstavuje osobitný kompenzačný inštitút, ktorý má kompenzovať ujmu Sociálnej poisťovne a prospech povinnej osoby z oneskoreného zaplatenia poistného. (...)“

49. Možno preto uzavrieť, že penále upravené v zákone č. 461/2003 Z. z. predstavuje z právneho predpisu vyplývajúci dôsledok porušenia povinnosti uhradiť poistné (a povinné príspevky) riadne a včas. Vzniká v každom prípade oneskorenej platby poistného (a povinných príspevkov). Pohľadávka na penále vzniká na základe zákona a pri poznaní výšky poistného a povinných príspevkov, dňa jeho splatnosti, doby trvania omeškania a percentuálnej sadzby, ktorá v danom prípade vyplýva priamo zo zákona, je táto pohľadávka určiteľná čo do svojej výšky ku ktorémukol'vek dňu omeškania bez toho, aby bola striktno formalizovaným postupom vyúsťujúcim do vydania rozhodnutia zo strany Sociálnej poisťovne aj predpísaná. Skutočnosť, že penále nebolo predpísané rozhodnutím, nebráni Sociálnej

poisťovni jeho riadnemu vyčísleniu a prihláseniu v podobe pohľadávky v reštrukturalizačnom konaní. Bez rozhodnutia o predpísaní penále dlžník nemá sankcionovateľnú právnu povinnosť penále zaplatiť, avšak v prípade dopadu účinkov zákona č. 7/2005 Z. z. na konkrétny prípad podľa názoru súdu niet prekážky, ktorá by bránila Sociálnej poisťovni uplatneniu takejto pohľadávky prihláškou v reštrukturalizačnom konaní. Najvyšší správny súd zároveň zdôrazňuje, že na účely výkonu sociálneho poistenia a mimo rámca reštrukturalizačného konania je stále kľúčovým právnym predpisom zákon č. 461/2003 Z. z. vrátane jeho ustanovenia § 240 v spojení s § 178 ods. 1 písm. a/ bod deviaty).

50. Žalobca ďalej na podporu svojich tvrdení odkazoval na závery plynúce z rozsudku najvyššieho súdu z 23. mája 2017, sp. zn. 1Sžf/2/2016 (bližšie pozri bod 15 tohto rozsudku), ktorého závery si následne osvojil aj veľký senát najvyššieho súdu v rozsudku z 27. januára 2021, sp. zn. 1Vs/3/2020. Naproti tomu krajský súd opierajúc sa o názor žalovanej uviedol, že predmetný rozsudok nesúvisí s tu prejednávanou vecou, nakoľko sa týka oblasti daní a nie otázok vecne upravených výlučne zákonom č. 461/2003 Z. z. V tomto smere najvyšší správny súd uvádza, že penále aj s ohľadom na v predchádzajúcich bodoch zmieňované skutočnosti má povahu (sankčného) úroku z omeškania a obdobne ako úrok z omeškania upravený v zákone č. 563/2009 Z. z. (pôvodne sankčný úrok podľa § 35b zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v systave územných finančných orgánov, ktorý sa podľa § 165 ods. 7 zákona č. 563/2009 Z. z. považuje za úrok z omeškania) čo do svojej podstaty primárne postihuje dlžníka, ktorý je v omeškaní s riadnym a včasným platením poistného (a povinných príspevkov). Úrok z omeškania podľa zákona č. 563/2009 Z. z. zase postihuje daňový subjekt, ktorý riadne a včas nezaplatí, alebo neodvedie daň, rozdiel dane, preddavok na daň a iné (bližšie pozri § 156 ods. 1 zákona č. 563/2009 Z. z.) s tým, že spoločný znak oboch inštitútov (penále / úrok z omeškania) je determinovaný ich verejnoprávnou povahou, a teda pohľadávky vzniknuté na ich základe majú verejnoprávnú povahu. Potom za účelom zabezpečenia jednoty výkladu s dôrazom na spoločný znak oboch druhov pohľadávok bolo potrebné zohľadniť aj závery plynúce z rozsudku označeného žalobcom a následne čo do materiálnej podstaty aj potvrdeného veľkým senátom najvyššieho súdu rozsudkom z 27. januára 2021, sp. zn. 1Vs/3/2020.

51. S ohľadom na závery obsiahnuté v predchádzajúcich bodoch tohto rozsudku, najvyšší správny súd už nepovažoval za potrebné sa vysporiadavať s ďalším žalobcom uplatneným kasačným dôvodom spočívajúcim v namietanom odklone od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP).“

42. V prerokúvanej veci, Okresný súd Trenčín uznesením zo dňa 26. novembra 2019, sp. zn. 38R/4/2019 začal voči žalobcovi reštrukturalizačné konanie (uznesenie zverejnené v Obchodnom vestníku dňa 2. decembra 2019) a uznesením zo dňa 27. decembra 2019, sp. zn. 38R/4/2019 v prvej výrokovej vete uznesenia povolil reštrukturalizáciu žalobcu (uznesenie zverejnené v Obchodnom vestníku dňa 7. januára 2020). Z uvedenej a medzi účastníkmi nespornej skutočnosti vyplýva, že všetkým pohľadávkam, ktoré vznikli do začatia reštrukturalizačného konania, t. j. v danom prípade do 2. decembra 2019, prislúchala zo strany veriteľov prihlasovacia povinnosť. Sociálna poisťovňa, pobočka Prievidza rozhodnutím zo dňa 2. decembra 2019, Číslo: 700-1010860819-GC04/19 predpísala za obdobie január 2019, február 2019, marec 2019, apríl 2019, máj 2019, jún 2019, júl 2019, august 2019, september 2019 a október 2019 penále v sume 8.331,58 eur vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného na úrazové poistenie, poistného na garančné poistenie, poistného na poistenie v nezamestnanosti, poistného do rezervného fondu solidarity vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a povinných príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, do začatia kontroly. Pričom z predmetného rozhodnutia mal najvyšší správny súd preukázané, že dátum splatnosti poistného a povinných príspevkov/deň nasledujúci po dni začatia predchádzajúcej kontroly bol za jednotlivé obdobia nasledovný: január 2019 (dátum: 28. 02. 2019), február 2019 (dátum: 01. 04. 2019), marec 2019 (dátum: 30. 04. 2019), apríl 2019 (dátum: 30. 05. 2019), máj 2019 (dátum: 01. 07. 2019), jún 2019 (dátum: 30. 07. 2019), júl 2019 (dátum: 30. 08. 2019), august 2019 (dátum: 30. 09. 2019), september 2019 (dátum: 30. 10. 2019) a október 2019 (dátum: 02. 12. 2019). Ako bolo vyššie uvedené, reštrukturalizačné konanie žalobcu na základe zisteného skutkového stavu veci začalo s účinkami od 3. decembra 2019. Rozhodnutím zo dňa 02. 12. 2019 pobočka žalovanej predpísala žalobcovi penále za obdobie január 2019 až október 2019 za dlžné poistné a povinné príspevky. V súlade s právnym názorom uvedeným v rozsudku Veľkého senátu

najvyššieho správneho súdu zo dňa 13. 11. 2023 možno konštatovať, že pohľadávka žalovanej vznikla pred začatím reštrukturalizačného konania a žalovaná si ju podľa § 120 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. mala prihlásiť do reštrukturalizácie žalobcu.

43. Vzhľadom na vyššie uvedený právny názor Veľkého senátu najvyššieho správneho súdu, ktorý je v zmysle § 466 ods. 3 SSP pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný a tiež v kontexte skutkového stavu prejednávanej veci bolo potrebné vyhodnotiť námietky žalobcu ako dôvodné. Preto senát najvyššieho správneho súdu rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

44. O trovách konania rozhodol najvyšší správny súd podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 467 ods. 1, § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 SSP tak, že žalobcovi, ktorý v konaní dosiahol úspech, priznal nárok na náhradu trov konania na krajskom súde a kasačnom súde. O výške náhrady trov konania rozhodne v súlade s § 3 ods. 3 písm. a/ zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov Správny súd v Banskej Bystrici po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 175 ods. 2 SSP).

45. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3 : 0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.